๒๕๔๖

หนังสือ

# วิภาคพจนกร

แต่งโดย

อ, ท, พระนิมิตรอักษร พุทธ์ ร. ชั้น ๕
กรมพระอาลักษณ์

พิมพ์ที่
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ
กรุงเทพ ฯ

493.913
พ633ว

หอสมุดแห่งชาติ
๖ ก.ค. ๙๑
กรมศิลปากร

หนังสือ

# วิภาคพจนกร

แต่งโดย

อ, ท, พระนิมิตรอักษร พุทธ์ ร. ชั้น ๕

กรมพระอาลักษณ์

กรมศิลปากร
๕ ต.ค. ๙๐

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย

หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร ถนนพระสุเมรุ

กรุงเทพ ฯ

เลขห้อง 214

เลขหมู่ 495.99
ท634ว

เลขทะเบียน

หนังสือพจนวิภาคนี้ นึกคิด เอาเอย
ตามพระบาฬีประดิฐ ประดับไว้
ในนามพระนิมิตร อักษรพุทธ์ ประพันธ์แฮ
เพื่อเพิ่มพิชาใช้ เชี่ยวรู้ชานเรียน

จงเพียรพจนพร่ำถ้อย ทางจำ
ท่องบ่นบาทใดกำ หนดไว้
ให้จิตรแม่นหมายดำ ริรักษ์ เทอญพ่อ
งดพลิกพิชาใช้ เชื่องช้ามาดู

คุณครูคนคร่ำแท้ ทางเรียน
จำมากในพุงเพียร พอกไว้
ถามตอบดุจวิเชียร โชติสว่าง แสงนา
ชอบชนิดใดได้ เด่นด้วยโดยเฉลย

# พจนานุกรม

---

## พยัญชนะ ก.

| | |
|---|---|
| กบี่ฏฐา | มะขวิด |
| กัณฑโล | « « มะพูด |
| กบี่ฏฐโก | มะกอก |
| กัณณิกา | กรณิกา |
| กัณณเวท | |
| กิงสุดา | ทองกวาว |
| กุสุมพรา | หงอนไก่ |
| กะระติโย | ถั่วราชมาส |
| กัปปาสิกะ | ผ้าย |
| กุลัยโย | สุระภี |
| โกฏฐา | โกฏฐต่าง ๆ |
| กุตถัง | โรคมือเท้ากุต |
| กิลาโส | ขี้กลาก |
| กลัมหา | เหมือนเราทั้งหลาย |
| กลัมหะ | เรามีกล |
| กลัมหากัง | ซึ่งเหมือนเรามีกล |
| กะรุงโก | กวาง |

| | |
|---|---|
| กุรัชฉะ | หมาไน |
| กะบี่โถ | ลิง |
| กะลันทะโก | ตักกะแตน |
| กะมุท | ดอกบัว |
| โกมุท | " " |
| กะลีระโก | ปู |
| กัจฉะโป | เต่า |
| กุมโม | เต่า |
| กุระมา | เต่า |
| กิมิ | หนอน |
| กุนตาโล | จาก |
| กาโกฬี | กระดาษแดง |
| กักการี | บวบขม |
| กุนโถ | มดดำ |
| กลันทะโก | กระแต |
| กุณโฑ | จะกวด |
| กะโฬ | ครฑ |
| กูนโต<br>โกนโต<br>โกญโจ | ณกกะเรียน |

| | |
|---|---|
| กิโว | ณกเขกเต้า |
| กุกกุโห | ณกออด |
| กะกุโช | ณกพิลาป |
| กะโปตะโก | ณกพิลาป |
| กะระวิโก | ณกกระจอก |
| การะวิโก | ณกกระจอก |
| กุลาวา | ณกตะกรุม |
| เกกี | ณกยาง |
| กิกี | ณกกะต้อย |
| กะบิณชะรา | ณกเอี้ยง |
| โกรัณฑกา | กุ้มบก |
| กิงสุโก | ทองกวาว |
| เกสะโร | ต้นพิกุล |
| โกลัง | พุดทรา |
| กลัตโถ | ถั่วพู |
| กัณฑะ | เหง้ามัน ขวาก หนาม |
| กะสา | ไม้แส้ร |
| กะระณัชชะ | วันนี้มีเหตุ |
| กายัชชะ | ตัวเราวันนี้ |
| การัชชะ | การทำวันนี้ |

| | |
|---|---|
| กฤษฎี | สะเอว |
| กรณัชชะ | เหตุวันนี้ |
| กากะณิกัชชะ | วันนี้กาคาบเหยื่อมาหนักกากะณิก ๑ |
| กรนโต | กระทำในระหว่าง |
| กรันโต | ” ” ” |
| กุชชัช | วันนี้ฉันโกรช |
| เกตุมาลา | ธงดอกไม้ |
| โกทยัชชะ | วันนี้ฉันโกรทย์ |
| โกกุละ | ดีเถ่า |
| กุกกุระ | หมา |
| โกลัมมะทักขา | แม่และลูกต่างรักษาซึ่งกันและกัน |
| กุจฉิยัง | ในท้อง |
| กิตตาวะตา | การกระทำก่อน |
| กาสาวัง | ผ้าย้อมฝาด |
| กิฏฺฏา | ตักกระแตน |
| กตหมาย | กระทำที่จำมั่น |
| กิระ | ได้ยินมา |
| กมล | หัวใจรูปดอกบัว |
| กีสา | ผอม |
| เกตะกา | การะเกต |

| | |
|---|---|
| กะทิวารา | ลูกเดือย |
| กรัญโช | กุ่มน้ำ |
| กะทัมพา | กระท่ม |
| กักกฏา | ปู |
| โกเตตวา | ตีแล้ว |
| กุณฑล | กำไลเกลี้ยง |
| เกาบิณฑ์ | ลูกประคำ |
| กุสุมา | ดอกดำ |
| เกสริน | สิงหโต |
| เกยูร | สร้อยอ่อน |
| กัมพล | ผ้าส่าน |
| กัตตวา | กระทำแล้ว |
| กัตถะลี | ต้นกล้วย |
| กิงกริสสติ | กระทำดังรือ |
| การาเปตตวา | กระทำแล้ว |
| โกวิลารา | ทองหลาง |
| กรัมหา | เรากระทำ |
| เกกี | ณกกระทา |
| กุสุมาลย์ | หงอนไก่ |
| กมลาสาย | เมืองที่เข้าไปอาสาย |

| | |
|---|---|
| กำจร | กลิ่นพุ่ง |
| กุมภวาปี | บึงน้ำรูปเหมือนหม้อ |
| กูเฏเตวัคกบรรพตา | ชื่อภูเขากูฏะ ๓ ยอด |
| โกจฉัง | เก้าอี้ |
| กาฬ | สีดำ |
| กัสมิริ | มะยม |
| กัปปุรา | การะบูน |
| กัณณพีโร | พุด |
| กัณณิกาโร | กรรณิกา |
| กะเสลุโก | กระจับ |
| กาล | กาลพลบค่ำ |
| การัสสะ | มีการกระทำ |
| กาลัชชะ | วันนี้เวลาเย็น |
| โกสา | คลัง |
| กุสราช | คลังของพระญา |
| โกเมน | พลอยสีแดงก่ำ |
| โกฏิ | ๑๐ ล้าน |
| กระวร | กระทำความเพียร |
| โกเอโส | ใครนั่น |
| กรรมทายาโท | กรรมเปนทายาท |

| | |
|---|---|
| กรรมพันธุ์ | กรรมเปนเผ่าพันธุ์ |
| กรรมโยนิ | กรรมเปนกำเนิด |
| กรรมปฏิสรโณ | กรรมตอบเปนที่พึ่ง |
| โกสัยยัง | ซึ่งผ้าไหม |
| กุกกุจจะ | พุ่งสร้าน |
| กรีสัง | อาหารเก่า |
| กิโลมะกัง | พังผืด |
| กัจจิการา | |
| กะเรวิมาลา | |
| โกสัมพา | กระแต |
| กษิร | น้ำนม |
| กะวะ | คอ |
| กิวะ | คอ |
| กันทรานิ | กรอก, ทรอก |
| เกตุมรา | ธงเทวดา |
| กรรมสักกตาญาณ | กรรมที่ทำด้วยไม่รู้ว่าเปนของตัว |
| กรรมสักกตายาน | กรรมที่ทำไปเปนของตน |
| กรรมสักกตญาณ | กรรมที่ทำไปด้วยรู้เปนของตน |
| กรรมสักกตยาน | กรรมของตนที่ทำไป |

| | |
|---|---|
| กิญจิวิตตัง | ทรัพย์น่อยหนึ่ง |
| กรรมนิยม | ยินดีกระทำกรรม |
| กตัตวา | กระทำแล้ว |
| กิงกริสสามิ | จักกระทำดังรือ |
| โกสลัชชะ | วันนี้ฉลาดมาก |
| กัณหา | ดำ |
| เกตุโน | ธง |
| กเถตตวา | สำแดงแล้ว |
| กะถึก | แสดงธรรม |
| กิโลมะกัง | พังผืด |
| กรรมฐาน | กระทำที่ตั้ง |
| กาญจนุณโห | ทองนี้ก็ร้อน |
| กาลุณโห | เวลาร้อน |
| กาฬุณโห | เปนโรคกาฬดำร้อนมาก |
| การณุณโห | ร้อนเพราะมีเหตุ |
| กามุณโห | ร้อนเพราะปราถนา |
| กมลณโห | ร้อนใจ |
| กะวะฬิงกาหาร | เพศรสอาหารทั่วไปที่กินถึงคอ |
| กุสลัสสูปสัมปทา | มีกุสลถึงพร้อมที่ใกล้ |
| กระฬิง | จับถือ |

| | |
|---|---|
| กะมะลาส | พรหม |
| กะมะลาไสย | เมื่อใจตรองเหนแล้ว เข้าไปอาสาย<br>หรือจะทำการอะไร ก็ต้องอาสายใจ<br>หรือดอกบัวอาสายขึ้นอยู่ |
| โกลัมหะ | ลูกเรา |
| โกรัมหะ | กระกรูของเรา |
| กุสลัญเจวะ | กุสลอื่นแท้จริง |
| โกสลุณเหนะ | ด้วยฉลาดการร้อน |
| กระเษียรสมุท | ทะเลน้ำนม |
| โกธัน | ฉลาดในการหาทรัพย์ |
| กุญชร | ช้าง |
| กลึงครัฏเฐ | เพศคนเมืองนั้นดังรือ |
| กาโส | โรคไอ |
| กุจฉิ | โรคในท้อง |
| กุฏฐัง | โรคคี่เรือน |
| กัณฑุ | โรคหิตด้าน |
| กัจฉุ | โรคคุดทะราดหูด |
| กัลลยานีย์ | งามดีแท้ |
| กัลลยาณมิตร | เพื่อนดี |
| กายะวิญญาณ | สิ่งของต่าง ๆ ที่ถูกกายแล้วจึงรู้ |

| | |
|---|---|
| กันภยุบาทว์ | กันภัยอุบาทว์ |
| กุณฑะ | คี่เช่า |
| กราน | ไฟ |
| กุกุละ | คี่เช่า |
| โกนาโมเต | ชื่อท่านดังรือ |
| กะดุมพีร์ | ข้าทั้งหลายกระทำความเพียร |
| โกธัญญ | ฉลาดหาข้าว |
| กันธะ | หอม |
| กันโท | ผี |
| กเรวิมาลา | ดอกไม้อันจริงดังได้ยินมา |
| กิงนาโมสิ | ท่านมีชื่อดังรือ |
| กังสาดาร | ดังในเรือน |
| กังสดาล | เสียงดังมาถึง |
| กังสการ | ดังด้วยทำการ |
| กังสกาล | ดังด้วยทำกาลล่วงเวลา |
| กังสกาฬ | ดังด้วยทำการดำ |
| กังสกาญจน์ | ดังด้วยการตีทอง |
| กระหาย | ความหยาก |
| กลั้ม | กิน |

# พยัญชนะ ข.

ขาทะนิยะ เขี้ยวของกินแน่จริง

ขิปปึง พลัน

ขะมา ขอโทส

ขันธะ ท่อน

ขันธะบัญจก ห้าท่อน

เขมะ กระเษม ยินดี

ขลา เสื่อ

โขมพัตร ม้าขาว

ขานุ หลัก ตอ

ขาล เสื่อ

ขจร กลิ่นพุ้งทั่วไป

เขโฬ น้ำลาย

ขลัง แรง เขมร

ขะทิรา ตะเคียน

ขีระ น้ำนม

ขีณะ เสื่อม

ขนด ขด พระยานาคขดหางซ้อน ๗ ขด ถวาย
พระพุทธเจ้าทรงนั่งปางที่ ๑ เวลา
เสด็จมาถูกฝน

| | |
|---|---|
| ขะมะติ | งด |
| ขิปปาพิญญาณ | มีความรู้แจ้งในสัพพธรรมเร็ว |
| โขมะ | ขาว |
| ขียะณะเก | ติเตียนโพนทนาเบา ๆ |
| โขภะ | พุ่งสร้าน |
| ขีฬวิกลกริยา | ทำกิริยาเปนบ้าน้ำลาย |
| เขฬวิกลกริยา | „ „ „ |
| ขัคคา | อาวุธปลายแหลม ๒ คม ที่เรียกว่าพระขรรค์สำหรับกษัตริย์ทรงถือ |
| ขีลัง | ตะปู |

## พยัญชนะ ค.

| | |
|---|---|
| คาระวัชชะ | วันนี้เปนที่เคารพ |
| คันตัพพัชชะ | วันนี้พึงไป |
| คิมหันตัชชะ | วันนี้ร้อน |
| คเหตตวา | ถือเอาแล้ว |
| คาหาเปตตวา | ยกขึ้นแล้ว |
| คะทา | กระบอง |
| คะหัตถะ | พ่อเจ้าเรือน |
| คัคคณัมพร | |

| | |
|---|---|
| คารัยหา | ติเตียน |
| คชชีวะ | ชีวิตช้าง |
| คชนันท์ | ยินดีด้วยช้าง |
| คันธะ | หอม |
| คันธะมาทน์ | หอมหวาน |
| ครุ | หนัก |
| ครู | เคารพ |
| โครธา | ไทร |
| คาธะ | จันถือ |
| คัพภะ | ห้อง |
| คิชฌะ | แร้ง |
| คีวะ | คอ |
| คีพ | คอ |
| คีหิ | คหัตถ์ |
| เคเห | เรือน |
| เคหะ | เรือน |
| คีตุณโห | การขับร้องเป็นเครื่องร้อน |
| คัณหาหิ | ถือเอา |
| ครุกาบัติ | ต้องโทสหนัก |
| คารุณโห | เรือนนี้ร้อน |

| | |
|---|---|
| คามุณเหนะ | ด้วยบ้านที่อยู่ร้อน |
| คันธามะพริกษ์ | ต้นไม้มีกลิ่นหอม |
| คเชนทรยาน | ช้างเปนยานพาหนของพระอินทร์ |
| คัพภสัยยัง | นอนในห้อง |
| คัณโฑ | โรคผี |
| คันธวาหะ | ลมปากนี้ก็หอม |
| คุมเหงส์ | มาเบียดเบียฬ |
| คีตะสัทโท | เสียงขับร้อง |
| คูล | ลูก |

## พยัญชนะ ฆ.

| | |
|---|---|
| ฆานัชชะ | จมูกวันนี้ดี |
| ฆราวาส | คนมีที่อยู่ |
| โฆสะ | กึกก้อง |
| ฆานุณโห | จมูกร้อน |
| ฆานะพิญญาณ | จมูกเปนที่รับรู้กลิ่นทั้งปวง |
| ฆาฏะ | ฆ่า |

## พยัญชนะ จ.

| | |
|---|---|
| จัมมวาสี | นุ่งหนังเสือในที่อยู่ |
| จักขวา | ตา |

| | |
|---|---|
| จัมมะนิ | หนัง |
| จารุมยัชชะ | วันนี้มีเครื่องหอม |
| จามีกร | ทองคำ |
| จามร | เครื่องสูง |
| จามะรี | สัตว์มีขนละเอียด |
| จาตุทัสสี | สิบสี่ค่ำ |
| จรลีรังคิ | |
| จีระ | นาน |
| จีรัง | สิ้นกาลนาน |
| จีรันโต | นานในระหว่าง |
| จูรี | โจร |
| จัมปะกุะ | ดอกจัมปา |
| จตุธาตุ | ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ |
| จุล | เลกน้อย |
| จินเตสิ | คิด |
| จินเตตตวา | คิดแล้ว |
| เจโตวิมุติ | จิตรหลุดพ้น |
| เจโตปรริญาณ | จิตรรู้รอบทั่วไป |
| เจตะโส | ด้วยใจรัก |
| จันทาโลก | แสงจันทสว่าง ๆ ด้วยแสงจันท |

| | |
|---|---|
| จะ | ก็ดี |
| จัมมนิยาคาร | โรงหนัง |
| จรีรำ | รำร่ายไป |
| จุณสีห์ | มีอำนาจ ถ้าใส่ไปประสมกับสิ่งของใดใด มักกัดเปนจุณละเอียดไป |
| จตุตถะวาร | กำหนด ๔ |
| จตุตรัสสมะวาร | กำหนด ๑๔ |
| จตุวีสติมวาร | กำหนด ๒๔ |
| จิกขะละ | ดินเหลว โคลน |
| จุฑามณี | บนแก้ว |
| จุฬาลงกรณ์ | เครื่องประดับจุก คือโมพี |
| จรรย์ทาน | พ่อเปนไทย แม่เปนฝรั่ง แปรว่าประพฤติให้เปนไป |
| จิตชาโต | จิตรเยนเหมือนน้ำจืด |
| จิตตโสโณ | จิตรเคมเหมือนน้ำเคม |
| จิตตเสโน | จิตรเราเหมือนเหยี่ยวบิน |

## พยัญชนะ ฉ.

| | |
|---|---|
| เฉทะ | ตัด |
| ฉัมพิตัตตังวา | ความสดุ้งหวาดหวั่นก็ดี |

| | |
|---|---|
| เฉก | เหมือน |
| ฉันทะ | ปราถนา |
| ฉันท์เภญช์ | กินตามปราถนา |
| ฉะโว | สพ |
| ฉะมา | แผ่นดิน |
| ฉินทิตตวา | ตัดแล้วก็ดี |
| ฉัทเทสสามิ | เททิ้ง |
| ฉายา | เงา |
| เฉนียร | ผึ่งน้ำ |
| ฉนำ | ปี |
| แฉว | แยก |
| ฉิมพลีรุกขา | ไม้งิ้ว |
| ฉวี | ผิวเนื้อ |
| ฉาริกา | เช่ารึง |
| ฉัพพีสติมวาร | ๒๖ |
| ฉมาเส | ๖ เดือน |
| ฉัพพัคคี | ไฟ ๖ |
| ฉัพพัณณรังษี | แสงสว่าง ๖ |
| ฉัฏฐมะวาร | กำหนด ๖ |
| ฉัตตปาณิสสะ | ผู้มีร่มถือ |

| | |
|---|---|
| ฉันทะวัคคะ | หมู่ที่ปราถนา |
| ฉันทพากย์ | คำที่ปราถนา |

พยญชนะ ช.

| | |
|---|---|
| ชมาโมกขะมักขี | ณกหน้าเหมือนแมว |
| ชัคคะติ | แผ่นดิน |
| ชัชวาล | สว่างด้วยแสง |
| ชมัย | สอง |
| ชะหิตา | ละเสียแล้ว |
| ชะลุกะ | ปลิง |
| ชันนุเกสุ | เข่า |
| ชงฆะ | เฆ่ง |
| ชาติ | เกิด |
| ชฏิลานัง | ชฎิล ฤๅษี |
| ชัมภูการุกขา | ไม้หว้า ประจำชมภูก์ทวีป |
| โชติ | รุ่งเรือง |
| ชุติ | รุ่งเรือง |
| ชวัติ | รุ่งเรือง |
| ชายา | เมีย |
| ชาเยศร | เมียมีอิศรยศ |

| | |
|---|---|
| ชานามิ | รู้ |
| ชด | อ่อน |
| ชะเนติ | แม่ |
| เชฏฐา | พี่ |
| ชาเลตตรา | โพลงแล้ว |
| ชลัง | น้ำ |
| ชลทิ | น้ำ |
| ชาลา | เปลวไฟ |
| ชลุณหัง | ซึ่งน้ำร้อน |
| ชโลทร | น้ำในท้อง |
| ชาเลตตวา | ลูกโพลงแล้ว |
| ชาลิ | ขาว |
| ชิระ | แก่ |
| ชนุณโห | เปนชนร้อน |
| ชานะมาภิชาติ | เกิดความรู้ยิ่ง |
| ชลธิ | น้ำ |
| ชลธาร | ทรงไว้ซึ่งน้ำ |
| ชลทาน | ให้น้ำ |
| ชาตะเวทัง | ไฟ |
| ชินะสีห์ | ชะนะด้วยอำนาจ |

| | |
|---|---|
| ชยันโต | ชะนะในระหว่างที่สุด |
| ชานุมานมณฑล | มณฑลรูปเหมือนหัวเข่าหัวใจ |
| โชย | มา |
| ชวย | มา |
| ชะนะกะกรรม | กรรมนำมาเกิด |
| ชะโร | โรคเชื่อมมัว |
| ชิมัจฉา | โรคหิวข้าว |
| ชิวหาวิญญาณ | รู้รสกินสิ่งของที่ลิ้น |
| ชาตะเวทะ | ไฟ |
| ชะนะกา | ผู้นำเกิด |
| ชะเนติ | แม่ |
| ชะนิติ | แม่ |
| ชิคุชชนิยานิ | พึงเกลียด |
| ชลามภุทติ | เกิดแต่ฟอง |
| ชิตตวา | ชะนะแล้ว |
| เชตะ | ชะนะ |
| ชิเต | ,, ,, |
| ชิตา | ,, ,, |
| ชิโตสิ | เราชะนะท่านแล้ว |

## พยัญชนะ ฌ.

| | |
|---|---|
| ฌามหูร | เลือดไหล เขมร |
| เฌอ | ป่าไม้ |
| ฌาปะนะ | เผา |
| ฌะปะน | เผา |

## พยัญชนะ ญ.

| | |
|---|---|
| ญาณ | ความรู้ |
| ญาณทัสสนัง | เหนแล้วรู้ |

## พยัญชนะ ฐ.

| | |
|---|---|
| ฐุลจัย | เนื่องมาแต่ความหยาบ |
| ฐุลลาหิ | หยาบ |
| ฐานะ | ที่ตั้ง |
| ฐุลัชชะ | วันนี้ทำการหยาบ |
| ฐุลัสสะ | มีการหยาบ |
| ฐุลลจยุณเหนะ | ทำการหยาบที่ร้อน |
| ฐิตัง | ตั้งอยู่ |
| โฐลลาหิ | หยาบแท้จริง |

## พยัญชนะ ฑ.

ฑะโห โรคไข้พิศม์

โฑณ ฑณาณ

## พยัญชนะ ณ.

ณหายัยยะ อาบน้ำ

## พยัญชนะ ด.

ดัชชะนี น้ำชะ

ดล พน ถึง

ดารา ดาว

ดาเรศร ดาวมีอิศร

ดาโรจน์ ดาวรุ่งเรือง

ดารุตม์ ดาวอุดม

ดารี ดาวประดับ

## พยัญชนะ ต.

ตณหิ นิ่ง

ตาวะ ก่อน

ตีระ ฝั่ง

ตะพาบ หม้อน้ำ

| | |
|---|---|
| ตุจโฉ | เปล่าดาย |
| ตะโจ | หนัง |
| ตีติกขา | อดใจสงบนิ่ง |
| ตัปปุณโห | แดดร้อน |
| ตะละ | พื้น |
| ตะฬากี | บ่อ |
| ตจุณโห | ร้อนหนัง |
| ติรัจฉานกถายี | แม้อันว่าเดรฉานที่มีเลบ |
| ตารุณเหนะ | ในช่องนี้ร้อนด้วย |
| ตรังคุณเหนะ | ระลอกนี้ก็ร้อนด้วย |
| ตาละวัน | ป่าตาล |
| โต | ตัว |
| ตู | ตัว |
| เตวาร | กำหนด ๓ |
| ตรังคภูมาภิบาล | รักษาแผ่นดินที่มีละลอกซัด |
| เตรัสสมะวาร | กำหนด ๑๓ |
| เตวีสติมวาร | กำหนด ๒๓ |
| ติงสติมวาร | กำหนด ๓๐ |
| ตาระ | ช่อง |
| ติยังคะ | องค์สาม |

| | |
|---|---|
| ตารี | ดาว |
| ติ | สาม |
| เต | ” |
| ไต | ” |
| ตวัง | ท่าน |
| ตันติ | สมควร |
| ตุลาการ | ทำการเที่ยงตรงเหมือนตราชู |
| ตุงคะหาโร | ไม้ฝาง |
| เตลัง | น้ำมัน |
| ติลังมนตร์ | น้ำมันมนตร์ |
| ตะกอ | หนุ่ม |
| ตาตะ | เจ้าพ่อเอย |
| ตัตรตัตราภินันทินีย์ | ยินดียิ่งณที่นั้น |
| เตชะ | ไฟ |
| เตโชธาตุ | ไฟธาตุ |
| เตชาคนี | ไฟพ้า |
| ตัพพัส | มีตัวท่านเปนต้น |
| เต | ท่าน |
| ตัพ | ท่าน |
| ตันที | หูกทอผ้า |

| | |
|---|---|
| ตัณหัคคโย | ปราถนาอันเลิศ |
| ตุมหัมเหหิ | อันเราและท่านทั้งหลาย |
| ติงสะ | สาม |
| เตรัสสะ | สิบสาม |
| เตมาสัง | สามเดือน |
| ตัปปะ | แดด |

## พยัญชนะ ถ.

| | |
|---|---|
| ถนิม | เครื่องประดับ |
| ถเปตตวา | ตั้งไว้แล้ว |
| ถามะสา | ด้วยกำลัง |
| ถีระ | มั่น |
| เถระ | มั่น |
| ถกล | ตั้ง |
| ถเกิง | สูง |
| เถลิง | ขึ้น |
| ถวัลย์ | ทรง |
| ถวล | คด |
| ถูปะ | จอม |
| ถูปาราม | จอมในวัต คือเจดีย์ |
| ถันนัสสะ | นมที่มี |

| | |
|---|---|
| ถินนะมิททัง | ง่วงเหงาหาวนอน |
| ถินนะ | ง่วงเหงา |
| เถโน | ขะโมย |
| เถนะ | ขะโมย |

## พยัญชนะ ท.

| | |
|---|---|
| ทุระคม | มาแต่หนทางไกล |
| ทิบี่ | เสื่อเหลือง |
| โทรเลข | ส่งหนังสือไปทางไกล |
| ทารุณห | เมียทารอน |
| ทินโน | ค่าม |
| ทุมา | ต้นไม้ |
| ทายาท | มีการให้เปนนิจ |
| โทรัย | ทำการไกล |
| ทัณฑการ | การทำโทส |
| ทูเร | ที่ไกล |
| ทวิทัง | มีประการสอง |
| ทานะ | การให้ |
| ทิวา | กลางวัน |
| ทุฏัชชะ | วันนี้มีความชั่ว |

ทัลลหัง มั่น
ทัณฑาธิกรณ์ โทสอันยิ่งด้วยเหตุ
โทสัคคี โกรชร้อนเหมือนไฟ
ทันตา ฟัน
ทุกิวุณเหนะ ด้วยคอนี้ร้อนชั่วจริง
โทรัญญา รู้ไกล
ทวิธารภิเศก รดน้ำ ๒ คน
ทุฏฐุลลาหิ ความชั่วหยาบ
ทังสา เหลือบ
โทฏ กระทำความชั่ว
ทุฏฐุลลาหิ ชั่วหยาบ
โทโส โกรช
ทุฏฺณเหนะ ด้วยความร้อนอันชั่ว
ทะหะระ คนหนุ่ม
ทุกขัปปัตตาวาจะนิระทุกขา ความทุกข์ที่มีมาถึงน้อยก็ดี จง อย่ามีต่อไป
ทัตโถ ขบกัด
ทัณฑุ โรคหิตเปื่อย
เทววาร กำหนด ๒
ทัสสมะวาร กำหนด ๑๐

| | |
|---|---|
| เทวนะวุติ | กำหนด ๙๒ |
| ทิชะ | ณก |
| ทุฏฐวจะนัง | กล่าววาจาหยาบ |
| ทยัคคติ | แผ่นดิน |
| ทัตว์ | ให้ |
| ทัสส | สิบ |
| ทัสสนัง | เหน |
| ทวิธารพิเสศ | รดน้ำที่ประเสริฐ ๒ หน |
| ทรหตว์ | มีความชั่ว |
| ทิชา | ณก |
| ทุวาขยาโต | กล่าวความชั่ว |
| เทศบาล | ผู้รักษาตามทิศ |
| ทศพิธ | ธรรม ๑๐ ประการ |
| ทูล | ตรัส เขมร |
| ทยิตะ | ชะนะ |
| ทเยต | ชะนะ |
| ทรมาน | ใจชั่ว |
| โทฏะ | ชั่ว |
| ทยาตัมหา | เราชะนะ |
| ทยาต | ชะนะ |

หอสมุดแห่งชาติ



พยัญชนะ ธ.

| | |
|---|---|
| ธุมโม | ควัน |
| ธรันไคล | ธระอันไป |
| ธารุณห์ | ธรงไว้ซึ่งความร้อน |
| ธอัญญลักษณ์ | มิลักษณธรงไว้ซึ่งความรู้ |
| โธวา | ซัก |
| ธุชช | ธง |
| ธัชช | ธง |
| ธวัชช | ธง |
| ธะนัง | ทรัพย์ |
| ธน | ทรัพย์ |
| ธุน | ทรัพย์ |
| โธรัญญา | ธุระที่รู้ |
| ธรรมธร | ธรงไว้ซึ่งธรรม |
| ธรรมานุสาสน์ | ธรรมที่สอน |
| ธรรมานุสสน์ | ธรรมที่ระลึก |
| ธัมโมเมสรณังวะรัง | พระธัมของพระพุทธเจ้าตรัสรู้ชอบเอง ประเสริฐ เปนที่พึ่งแก่ข้าพเจ้า |
| ธาเรนโต | ธรงไว้ในระหว่างตัว ทำความดีหรือชั่ว |
| ธัมมปะโชโต | ธรรมคือประทีปสว่าง |

| | พยัญชนะ น. |
|---|---|
| ธารณะ | ทั่วไป |
| ธุมะสิท | ไฟ |
| ธุมะเกตุ | ไฟ |
| ธชัคคะ | ทรงไว้ซึ่งแผ่นดิน |
| ธัชชัคคัง | ธงอันเลิศ |
| ธนุณหากัง | ทรัพยน้ีร้อน |

| | พยัญชนะ น. |
|---|---|
| นิจ | เที่ยง |
| นิตย | เที่ยง |
| นัตถุ | จงอย่ามี |
| นัตโถ | „ „ |
| นิลเลหะกัง | เลี่ย |
| นาสัคคิ | มิอาจ |
| นัคฆมราทยัญญา | รู้วิชามาก่อนถึงวันนี้มีค่ามาก |
| นิพพิทาญาณ | ความรู้เบื่อหน่าย |
| นิรมล | ไม่มีมลทิน |
| นิโลบล | ดอกบัวเขียว |
| นิรทุกข์ | ไม่มีทุกข์ |
| นิรภัย | ไม่มีภัย |

| | |
|---|---|
| นิสาเมทะ | จงหนักหน่วง |
| นิพพาน | ดับทุกข์ |
| นาสา | จมูก |
| นาสิก | จมูก |
| นันทะ | ยินดี |
| นูนะ | ด้วยแท้ |
| นิเทศ | แนะนำ |
| นิรเทศ | ไม่มีที่อยู่ |
| นลาต | หน้าผาก |
| นุ | ดังเราถาม |
| นิมิต | สร้าง แต่ง |
| นิรามิส | ไม่มีอามิส |
| นภาภาค | ส่วนอากาศ |
| นิกขมิ | ออก |
| นินทา | กล่าวคำต่าง ๆ |
| นัตถิเมสรณังอัญญัง | สิ่งอื่นไม่เป็นที่พึ่งแก่ตัวข้า |
| นิปปชา | นอนแล้ว |
| นิทรา | นอน |
| นิโรโธ | ดับ |
| นิโรธ | ดับ |

| | |
|---|---|
| นักขา | เล็บ |
| นหารู | เอน |
| นอุเปติ | มิได้ถึง |
| นะ | ไม่ |
| โน | ทั้งหลาย |
| นิรมลุณโห | ไม่มีมลทินอันร้อน |
| นิรุณเหนะ | ด้วยไม่มีความร้อน |
| นิลา | แลสล้าง |
| นิสินโนวา | นั่งก็ดี |
| นิรุธ | ดับ |
| นวะมะวาร | กำหนด ๙ |
| นิท | นอน |
| เนา | อยู่ |
| เนาว | เก้า |
| นิธิธะนัง | ขุมทรัพย์ |
| นิรามะโย | ไม่มีโรค |
| นิรบัททโว | ไม่มีอบัททะวะ คืออบาทว |
| นวินทติ | มิได้ |
| นเหสสติ | จักไม่มี |
| นิพภุติ | บังเกิด |

| | |
|---|---|
| นัคคัตตาจะ | ตนไม่มีความดีอันเลิศก็ดี |
| นิพพติ. | เล่น |

## พยัญชนะ บ.

| | |
|---|---|
| บัณฑุ | อ่อน |
| บิณฑิ | ข้าวก้อนหรือก้อนข้าว |
| บุตตทารัสสังคะโห | มีการสงเคราะห์เมียและลูก |
| บรรพชิต | ชะนะมาก่อน |
| บาลุณหัง | รักษาความร้อน |
| บัพพะตะติอัคเค | ภูเขา ๓ ยอด |
| บุพพวากะเย | ในวากะยะหนต้น |
| บรรฐิรณ์ | ที่นอน |
| บุพพกิจจัง | ซึ่งกิจเบื้องต้น |
| บุพพุณโห | กิจเบื้องต้นร้อน |
| บาดถ้ายัก | แผลทำพิสม์ |
| บริคัณหนิคม | ถือเอาหมู่บ้านโดยรอบเปนเมือง |
| บัณณะ | หนังสือ |
| บัณณะ | ใบไม้ |
| บัณณะ | ๕ ห้า |

# พยัญชนะ ป.

| | |
|---|---|
| ปาปุณหัง | บาปที่ร้อน |
| ปาณสมัง | เสมอชีวิต |
| ปุนะ | ใหม่ ๆ |
| ปุนะปุนัง | เนือง ๆ |
| ปะระมัตโถ | อุดมด้วยอัตถ์พยัญชนะ |
| ปติฏฐติ | ตั้งอยู่ |
| ปาระ | ฝั่ง |
| เปเสสิ | ส่งไป |
| ปรักกะมะ | ความเพียร |
| ปารุ | คลุม |
| ปัจจัย | เหตุเนื่องมา |
| ปะระมัง | อุดม |
| ปิยะ, ปิโย, ปิยา | ความรัก |
| ปัณหะ | คำถาม |
| ประเจิด | งาม |
| ปัจจิเมนะ | ทิศตวันตกประจิม |
| ปุงลิงค์ | เพศชาย |

| | |
|---|---|
| ปะถะมัง | ก่อน |
| ปุเรภัตตัง | ก่อนกินข้าว |
| ปัจฉาภัตตัง | ทีหลังกินข้าว |
| ปวลังคะโม | ลิง |
| ปีศาจ | ผี |
| ปุ๋งสุ | ผุ่น |
| ปาสาเท | ปราสาทรูปยาวเหมือนโบสถ์ |
| ปาสาณ | หิน |
| ปุ๊จเจกะ | จำพวก |
| ปีฬณโห | เบียดเบียฬการร้อน |
| ปริภาสาสุตตัง | ฟังภาสารู้รอบ |
| ปถวียัง | ซึ่งแผ่นดิน |
| ปถพี | แผ่นดิน |
| ปรุณโห | ไปข้างหน้าร้อน |
| ปียุณโห | ความรักก็ร้อน |
| ปสัญญจิตตา | มีความจำหมาย |
| ปชณโห | เมฆ |
| ปาปุณโห | กระทำบาปที่ร้อน |
| ปาปะมุติ | หลุดพ้นบาป |
| ปีปผลิ | ดีปลี |

| | |
|---|---|
| ปาเรวตาภวัยยาจะ | ผู้ทั้งสองเตมไปด้วยน้ำ |
| ปริคัณหนิคม | ถือเอาหมู่บ้านโดยรอบ |
| โปตถกรรม | ช่างปั้น |
| ปูติ | เบื่อยเน่า |
| ปัตตวา | ถึงแล้ว |
| ปาปีโย | รักบาป |
| ปูคะวัน | บ่าหมาก |
| ปรามาโส | ลูบคลำ |
| ปสัณณจิตตา | มีจิตรเลื่อมไสย |
| ปัจจูรณัง | ที่นอน |
| ปูควนุณโห | บ่าหมากนี้ร้อน |
| ปัณณุณโห | ห้าสิ่งนี้ร้อน |
| ปรักมุณโห | ความเพียรร้อน |
| เปสูญเญ | กล่าวคำส่อเสียด |
| ปัตตานุโมทนา | ถึงแล้วซึ่งความยินดี |
| ปาปิยุณเหนะ | กระทำบาปด้วยรัก |
| ปิยยะ | รัก |
| ปาปัคคโห | มีบาปอันเลิศ |
| ปีฬ | เบียดเบียฬ |
| ปุถุ | หนา |

| | |
|---|---|
| ปุนะทิวะเส | วันรุ่งขึ้นพรุ่งนี้ |
| ปวาสิง | ปราศจาก |
| บัสสัต | เห็น |
| บี่นาโส | โรคเปนหวัส |
| บ๊กขันทิกา | โรคสยบอ่อนหิวสวิงสวาย |
| บี่ตตัง | โรคดี่เดือด |
| บี่พุกา | โรคพุพอง |
| บี่ปาสา | โรคระหายน้ำ |
| บ๊สสาโว | โรคปวดท้องเยี่ยว |
| บ๊ญจมะวาร | กำหนด ๕ |
| บ๊ณณรัสสมะวาร | กำหนด ๑๕ |
| บ๊ญจวีสติมวาร | กำหนด ๒๕ |
| บี่สุนาวาท | กล่าวคำส่อเสียด |
| ปาปมลุณโห | ร้อนในการทำบาป คือมลทิน |
| ปฏิคาหค | ผู้รับทานที่เขาให้ |
| ปฏิพจน | ถ้อยคำที่ตอบไป |
| ปฏิภาค | ถ้อยคำตอบเปนส่วน ๆ |
| ปฏิญาณ | ตอบตามคำที่รู้ |
| ปฏิยาน | ตอบไป |
| ประจักษุ | ตาเหนรอบ |

| | |
|---|---|
| ปรัตยักษุ | ตาเหนทั่วไป |
| ปาวะกะ | ไฟ |
| ปฏิคาตายะ | เพื่อบำบัดเสีย |
| ปุเรตตวา | บำเพญแล้ว |
| ปุเรสิง | บำเพญ |
| ปัญญาปะทีปะ | ปัญญามีแสงสว่างเหมือนไฟและดวงอาทิตย์ดวงจันทร์ |
| ปรัตยักษ์ | ความเหนประจักษ์แน่ |
| ปุฉา | พูดปด |
| ปฏิเสท | ตอบเปนคำตัด |
| ปังโสสุจัยย์ | ผู้นินทาอาดดี |
| ปาปุนันติ | ถึงซึ่งในระหว่างที่เปนบาป |
| ประพิมพ์ | เหมือนก่อน |
| ปรากรม | กระทำก่อน |
| ปัจจักขายะ | ละเสียแล้ว |
| ปวัสสันติ | ตกลง |
| ปีพังสา | เบียดเบียฬบ่า |
| ปียังสา | รักบ่า |
| ปาโตวะ | แต่เช้า |
| ปธานุกรม | การกระทำที่ตั้งเปนอันดับไป |

ปาปัคคโห ทำบาปยกขึ้นว่าเปนของดีเลิศ
ปะลีคัง ลื่น
ปาณะ ชีวิต

## พยัญชนะ ฝ.

ผารุสะโก มปราง
ผิฬ เบียดเบียฬ
ผา หิน
ผาแผ่น แผ่นหิน
แผน เทวดา
ผาน เหล็กสำหรับใส่ไถ ๆ นา
ผลาญ ล้างผลาญ
ผจง ทำด้วยความระวัง
ผจันบาล รบเข้าไปข้างหน้า
ผเดิม ตั้งต้น
ผดุง บำรุงรักษา
ผิฬณโห เบียดเบียฬด้วยการร้อน
ผาติกา ส้มเกลี้ยง
ผาสุโก มีความผาสุก
ผัสส กระทบกระเทือน

| | |
|---|---|
| ผานิต | น้ำอ้อย |
| ผริตตวา | แพร่ไปแล้ว |
| ผหิอาลินเท | ในระเบียงภายนอก |
| ผาสุเกวัง | สะบายดังนี้ |
| ผาสุกะฐานัง | ที่สะบาย |
| ผัสโสเวทนา | ถูกต้องเปนทุกข์ |

## พยัญชนะ พ.

| | |
|---|---|
| พิล | เปรี้ยว |
| พล | กำลัง |
| พลินทร | พลพระอินทร์ |
| พัสสกาล | กาลน้ำฝน |
| พาตุณเหนะ | ร้อนด้วยลม |
| พลุณเหนะ | ร้อนด้วยกำลัง |
| พิโมกข์ | เปลื้อง |
| พารา | เมืองประเสริฐ |
| พิลาป | ร้องไห้ |
| พาลุกา | ทราย |
| พาลุณเหนะ | ร้อนด้วยคนพาล |
| พยัคฆุณเหนะ | ร้อนด้วยกลัวเสือ |

พันตา ต่ำช้น
พรูมิ กล่าว
โพระ กล่าว
พรหามวันเน บ่าใหญ่
พุทโธเมสรณังวะรัง พระพุทธเจ้าประเสริฐ เปนที่พึ่งแก่ข้าพเจ้า
เพญภาคุณเหนะ ด้วยร้อนเตมส่วน
พารัสสมะวาร กำหนด ๑๒
พาวีสติมะวาร กำหนด ๒๒
พลัคคัง ที่เปนที่ตรวจพล
พนานต์ ระหว่างบ่า
พสกมิตร เพื่อนแท้ของเรา
พสกนิกรชน หมู่ชนของเจ้า
พัทโทร ผีกให้เชื่อง
พนานตรนิรคม มาในระหว่างไม่มีบ่า
พนานตรนิคม มาในระหว่างบ่าเและบ้าน
พินทติ ได้
พัจฉา เน่อทราย
พรต เว้น
พหุงวา มากก็ดี

พยัญชนะ ภ.

| | |
|---|---|
| ภัตตา | ของกิน |
| ภูธราภัย | ธรงไว้ซึ่งแผ่นดินทั้ง ๒ |
| ภันเต | ข้าแต่ท่าน |
| ภิกขุ | ผู้ขอ |
| ภัณฑะ | ของใช้ |
| ภัณฑะทัย | ให้ของ |
| ภารการ | การหนัก |
| ภุญชติ | กิน |
| ภาชนะ | ของใช้ |
| ภัสดา | ผัว |
| ภูรี | แผ่นดิน |
| ภูธร | ทรงแผ่นดินไว้ |
| ภัทเท | มีหน้าเจริญ |
| ภคินี | น้องหยิง |
| ภูติ | บังเกิด |
| ภักตร์ | หน้า |
| ภิโย | ยิ่ง |
| ภยัง | ภัย |
| ภรรยา | เมีย |

| | |
|---|---|
| ภูวดล | พื้นแผ่นดิน |
| ภูริบาล | รักษาแผ่นดิน |
| ภูร | แผ่นดิน |
| ภูเขา | เกิดด้วยหิน |
| ภูผา | แผ่นดินมีหิน |
| ภิงสา | ความกลัว |
| ภูมินทร์ | แผ่นดิน พระอินทร |
| ภูตลา | พื้นแผ่นดิน |
| ภูธเรศร | มีอิศรในแผ่นดิน |
| ภักดี | หน้าซื่อตรง |
| ภักษา | ของกิน |
| ภาสิต | กล่าวถ้อยคำดี |
| ภัตตาคาร | เรือนกินอาหาร |
| ภควโต | พระพุทธเจ้ามีส่วนเปนอันงาม |
| ภควา | ส่วนงามของพระพุทธเจ้า |
| เภสัชชะ | ยา |
| โภคา | สมบัติ คือเครื่องใช้ |
| ภยุณโห | มีภัยร้อน |
| ภิงสาปัยยะ | ความกลัวหายความรัก |
| เภทางคสาตร | แตกฉานในองค์คัมภีร์สัยสาต |

ภยัปปัตตวาจะนิระภยา ภัยที่มีมาถึงแม้น้อยก็ดี จงอย่ามีต่อไป

โภชเนมัตตัญญู รู้จักการกินอาหารที่มาถึง จะควรกินหรือไม่ควร

ภิสิง ฟูกปูนอน

ภาคินัย หลาน

เภทุณหัง แตกด้วยร้อน

ภูเกต แผ่นดินแข็งเพราะโลหะธาตุ

ภคัณฑลา โรคริทธิสีดวงลำไส้

เภรัง กลอง

ภัยรี ข้าศึก

โภ ดูกรท่าน

ภกขะ ขอ

ภวัคคพรหมณ์ พรหมณ์ชั้นสูงยอดโลก

ภิธานิโต อินนะ อันนะ อีนาวา แต่หน้าธาตุ มีต้นว่า ภิธะ เอา ตะ ปัจจัย เปน อิณณะ เปน อัณณะ เปน อีณะ แล้วลบพยัญชนะที่สุดแห่งธาตุเสีย

# พยัญชนะ ม.

| | คำแปร |
|---|---|
| มคธ | |
| มิคคา | เนื้อตัวผู้ |
| มิคี | เนื้อตัวเมีย |
| มัคคะ | ทาง |
| มรรคา | ทาง |
| มัคผล | ทางประโยชน |
| มโร | เทวะดา |
| มร | เทวดา |
| เมธ | นัฑปราชญ์ |
| เมธี | ” ” |
| เมธา | ” ” |
| เมโท | ไคล |
| มุรธาธร | ธรงรดน้ำสีสะ |
| มาโส | เดือน |
| มาทน | หวาน |
| มธ | น้ำผึ้ง |
| มธุเมโห | เบาหวาน |
| โมหัคคี | ความหลงร้อนเหมือนไฟ |
| โมฆ | มืดมัว |

| | |
|---|---|
| มาร | เทวดา |
| มาล | มลทิน |
| มัคคา | หนทางที่มา |
| มัคคารัมณังวา | หนทางมาความคิดนึกบ้าง |
| มนุณโห | ร้อนใจ |
| มหิยุณโห | แผ่นดินร้อน |
| มัคคญาณ | หนทางความรู้ |
| มัคคยาน | หนทางไป |
| มนุณเหนะ | ร้อนด้วยใจ |
| มัตติกา | ดินเหนียว |
| มโนมะยา | แล้วด้วยใจ |
| มะโนเสฏฐา | ใจประเสริฐ |
| มะติ | รับรู้ด้วย |
| มารุต | ลม |
| มหิงสา | ควาย |
| เมตติ | ไม้ตรี |
| มูตตัง | เยี่ยว |
| มหุตมะ | อุดมใหญ่ |
| มหิธร | ธรงแผ่นดิน |
| มยา | อันเรา |

มัยหัง แห่งข้า

มะสุ หนวด

มะโส หนวด

มนาโป ใจเหมือนน้ำ

มัณฑุก กบ

มาโนตม ใจอุดม

มักกะสา ยุง

มหาวีโร มีความเพียรใหญ่ เปนพระนามพระพุทธเจ้า

เมธังกะโร กระทำการนัมปราชญ์ เปนพระนามพระพุทธเจ้า

มลุณเหนะ ร้อนด้วยมลทิน

โมทันติ ยินดี ชื่นชม

มารุตรมณี อารมณ์คิดนึกเร็วเหมือนลม

มหันตกรรม กระทำกรรมอันใหญ่ในระหว่างชน

มัญจุณโห เตียงนี้ร้อน

มะมะมายิตานิ สำคัญว่าเปนของตน

มัลโล คนต่อยมวย

โมลัย ชาวเมือง

มิททะ มืนเมาห์

| | |
|---|---|
| มุจฉา | โรคลมจับ |
| มฤธู | อ่อน |
| โมฬี | ผมจก |
| มักขะ | ณก |
| มักโข | ลบหลู่ |
| มร | ก่อน |
| เมถุนูปสันนหิตา | เข้าไปใกล้ยินดีด้วยความกำนัตถุ์ ต้องเปนโทสหนัก ที่ ๒ ของ ปาราชิก |
| มูตาฉมฉัทเทสสามิ | เททิ้งมูตกลิ่นเหมน |
| มูตาญาณเภสัช | ไม่รู้ว่ามูตเปนยา |
| มัคคุเทศน์ | นำทาง |
| โมลุณโห | เหตุเดิมเกิดขึ้นเปนของร้อน |
| มลังลัพภีย์ทุกขีขันโธ | ขันธ์เปนทุกข์เพราะได้รับมลทิน |
| มนาโป | ใจเยนเหมือนน้ำ |

## พยัญชนะ ย.

| | |
|---|---|
| ยาจะนะ | ขอ |
| ยาตตรา | ไป |
| ยัญ | บูชา |
| โยนิโส | อุบาย |

ภ44
ย14
495.913
ม 6331



| | |
|---|---|
| ยะกะนัง | ตับ |
| ยมโดย | ประดู่ |
| ยุบล | ใจความ |
| ยะโว | ข้าวแดง |
| ยุวา | ชายหนุ่ม |
| ยุวตฺิง | หยิงสาว |
| โยนิ | ที่กำเนิด |
| ยุนี | ทางเกิด |
| ยัตตวา | รู้แล้ว |
| ยมโดย | ฤดู |

## พยัญชนะ ร.

| | |
|---|---|
| ระชา | ย้อม |
| รัชชัง | สมบัติ |
| รัชชฎะ | เงิน |
| ราชี | ร้าวราน |
| ราโชบาย | อุบายพระญา |
| ราชงคการ | คำพูดของพระญา |
| ราเชนทรยาน | ยานเครื่องไปของพระญา ที่ทำด้วยไม้กระวาน |

| | |
|---|---|
| ราชินทรยาน | เครื่องไปของพระญาที่เปนพระอินท |
| ราชูปโภค | ของใช้ของพระญา |
| ราชบันลังก์ | ที่นั่งของพระญา |
| ราชสาส์น | คำสั่งสอนของพระญา |
| ราชสีห์ | เปนสัตวมีอำนาจ |
| ราชะโตวา | พระญาก็ดี |
| ราษีมิน | ราษีปลา |
| รัตนภัณฑ์ | แก้วเปนของใช้ |
| รัตภัณฑ์ | ของแดง |
| ราคัคคี | ความกำหนัดยินดีร้อนเหมือนไฟ |
| ราชงคการ | พระญาตรัสคำ ๑ |
| ราชยงคการ | พระญาตรัสมาด้วยการ |
| เรณู | เกสร |
| โรทิตตวา | ร้องไห้แล้ว |
| โรทันโต | เมื่อร้องไห้ |
| โรหันตุณเหนะ | ร้องไห้ด้วยร้อน |
| รุหะติ | งอกขึ้น |
| รชชนกร | พระจนทร |
| ระขะสา | โรคเปนหัวละลอก |
| รัชชนิกร | หมู่แห่งสมบัติที่มี |

| | |
|---|---|
| โร | ประเสริฐ |
| รุ | ประเสริฐ |
| รัฏฐบาล | รักษาเมือง |
| รัฏฐมนตรี | เมืองนี้ ใจคนนับถือ สาสนา มหากระษัตริย์ รัฏฐธรรมนูน |
| ริปู | ข้าศึก |
| รัฏฐธรรมนูน | ธรรมมะของเมืองที่นับถือแท้จริง |
| ราเชน | กระวาพ |
| ราเชนทรยาน | พระที่นั่งของพระอินทร์ ทำด้วยไม้กระวาพ } เสลี่ยง |
| รทธสยา | มรทธ |

## พยัญชนะ ล.

| | |
|---|---|
| ลัชชะ | ความอาย |
| ลัชชัชชะ | วันนี้อายมาก |
| ลัชชัส | มีความอาย |
| ลภันติ | ได้ในระหว่างชน |
| ลัพภะ | ได้ |
| ลาภอันเต | ลาภในระหว่างชน |
| ลิงคะ | เพศ |

| | |
|---|---|
| ลิง | ชื่อต้นไม้ว่องไวย เขาว่าไม่กินกะบี |
| ลุง | เปนพี่ของพ่อและแม่ |
| โลภัคคี | โลภหยากได้ร้อนเหมือนไฟ |
| ลำเนา | ที่อยู่ |
| ลำเภา | เนื้ออ่อน |
| ลภิตตวา | ได้แล้ว |
| ลัทธิ | แบบอย่าง |
| ลัดดาวัลย | เถาวัลย์ทึ่งอกขึ้น |
| โลหิตตัง | โรคราก เลือด |
| ลิกเข | อากาส |
| ลิกเขปนายุกาล | กำหนดอายุส์ของอากาศ มีอันหนึ่ง |

พยัญชนะ ว.

| | |
|---|---|
| วิทโธ | ยิง |
| วิวะริสสามิ | อ้าปาก |
| วิทูรทัศนา | ดูที่ไกล |
| วิธูนัง | นัมปราชญ์ |
| วายุ | ลม |
| วายุบุต | หณุมานเปนลูกลม แม่ชื่อนางสวาหะ ใช้ใจและคางเปนอาวุธ |

| | |
|---|---|
| วินัยธร | ธรงไว้ซึ่งวินัย |
| วินัยธรรม | หน้าที่ธรรมและวินัย |
| วิมังสา | ประกอบการที่ชอบ |
| วิปากุณโห | ร้อนในวิบากกรรม |
| วิฆาฏยิงสุ | ฆ่า |
| วิคคะหะ | ฆ่า |
| วัลลิโภ | ฟักแฟง |
| วิมุติ | หลุดพ้น |
| วิราคธรรม | ธรรมยินดีแท้ |
| วังริง | เปล ถ้าเปน อังค์ริง เหมาะดี |
| วลาหก | เมฆ |
| วักกัง | ม้าน |
| โวหาริยันเต | กล่าวในระหว่างนี้ |
| วากะยะ | ถ้อยคำ |
| วิหิงสา | เบียดเบียฬจริง |
| วโมทุทันตานัง | ปลวกมีพ้น ๒ ซี่ |
| วา | บ้าง แล้ว ก็ดี |
| เวทิตัพพัง | พึงรู้ |
| วิคคหุณโห | ฆ่ามนุสเปนกรรมร้อน |
| วิสาณุณโห | งา เขา นอ ร้อนเพราะหยากได้ |

| | |
|---|---|
| เวปุลลัง | เตมพร้อม |
| วิศาลุณโห | ร้อนกว้างขวางมาก |
| วิริยณโห | ร้อนด้วยความเพียร |
| โวทานธรรมนิเทศน์ | แนะธรรมให้แก่ท่านทั้งหลาย |
| วิรติ | เว้น |
| วารุณเหนะ | ถึงกำหนดร้อน |
| วิสาสาปรมาลาภา | การคุ้นเคยเปนลาภอันอุดม |
| เวฬุวัน | ป่าไม้ไผ่ |
| เวณู | ไม้ไผ่ |
| เวทคู | รู้จบไตรเภท |
| เวทางคสาสน์ | องค์ความรู้คัมภีร์สอน |
| โว | ทั้งหลาย |
| โวโรปัยยะ | ปลงลงแล้ว |
| วัณณิภค | คนขอทาน พรรณาแล้วจึงขอ |
| วัลลินา | เถาวัลย์ |
| วัลลี | เถาวัลย์ |
| วลัย | เถาวัลย์ |
| วิลัย | งาม |
| วโร | ประเสริฐ |
| วรา | „ „ |

| | |
|---|---|
| วรัมพร | ประเสริฐในท้องฟ้า |
| วราหะ | หมู |
| วจี | ถ้อยคำ |
| วาจก | สื่อหมู่ |
| วาตุณเหนะ | ร้อนด้วยลม |
| วินัย | ข้อปฏิบัติ |
| วันทิตตวา | ไหว้แล้ว |
| วันเทนะ | ด้วยไหว้ |
| วันทามิ | ข้าพเจ้าไหว้ |
| วิวิธัง | มีประการต่างต่าง |
| วัสสี | คล่องแคล่ว |
| วฒันติ | เจริญยิ่ง |
| วิสูจิกา | โรคลงราก |
| วิจฉิกา | โรคคุตทะราดบอน |
| วิสติมวาร | กำหนด ๒๐ |
| วทัยยะ | พึงให้มี |
| วิสีวะนา | ผึง |
| วทามิ | กล่าว |
| เวสะภูติ | บังเกิดความแลดู |
| วินทติ | ได้ |

หอสมุดแห่งชาติ วาตกิง๗๑ กรมศิลปากร

| | |
|---|---|
| วัจฉา | เน้อทราย |
| วะชานะเมวัง | ไม่รู้ดังนี้ |
| วายชนม์ | ลมความรู้ |
| วิปุติพายชนม์ | หลุดพ้นจากลมและความรู้ |
| วิปุติพายทุฏฐชนัง | เปนคนหลุดพ้นจากลมชั่ว ในสันดาลแล้ว |
| วิปผริตตา | แพร่ไปแล้ว |
| วิชชมาโน | เราทั้งหลายมีความรู้เหมือนแมวก็ดี |
| วิชชมาโน | มีความรู้ในใจ |
| เวโมเต | หลุดพ้น |
| วิณหุ | พระนารายน์ |
| วินทู | พระจันทร์ |
| วชิรญาณวงษ์ | เปนวงษ์ที่มีความรู้อันแก่กล้าแท้ |
| วรัญโญ | ซึ่งประเสริฐรู้อันหนึ่ง |
| วรโท | ประเสริฐดี ๒ อย่าง |
| วรโท | ประเสริฐชั่ว ๒ อย่าง |
| วราหะ | หมู |

# พยัญชนะ วา.

| | |
|---|---|
| วายาโม | ความเพียร |
| วายาโม | ลมพัดพ้นไป |
| วายาโมห | ลมที่พูดไม่หลงไป |
| วาตา | ลม |
| วาตา | ที่ |
| วาชะ | ลม |
| วายะ | ลม |
| วาจะ | ลม |
| วาระโก | มันอ้อ |
| วาริวาโห | เมฆน้ำ |
| วาริโอโฆ | ห้วงน้ำลึก |
| วาสันต์ | ระดูฝน |
| วายุจร | ลมอากาศ |
| วายุบถ | ,, ,, |
| วายุคีรไสล | ลมหัวเขา |
| วาชันตร | ระหว่างลม |
| วาสุเทพ | เทวดาที่ดี |
| วาทัง | ลมที่กล่าววาจา |
| วากะยะ | ถ้อยคำที่พูด |

| | |
|---|---|
| วาจก | สี่หมู่ |
| วาสี | ที่อยู่ |
| วาที | ถ้อยคำที่พูด |
| วาสังวา | ซึ่งที่อยู่แล้ว |
| วาสัยยะ | ที่อยู่อาสายนอน |
| วาบี | บึง |
| วาสนา | มีอายุมากปี |
| วาสิต | พูดคำที่ดีเยนหู |
| วาลุกา | ทราบ |
| วานร | ลิง |
| วาหุสา | งูเหลือม |
| วารูพ | น้ำฝน |
| วาลัย | เถาวัลย |
| วาลา | กำลัง คนพาล |
| วาระ | กำหนด |
| วารุณห | กำหนดร้อน |
| วาจะปะนะ | แม้อันว่าลม |
| วาทิตะ | เบ่า |
| วายุโสณี | ลมบิดตะโพก |
| วายุพาจร | ลมพาไป |

| | |
|---|---|
| วายุพาขจร | ลมพัดกลิ่นและฝุ่นพุ่งไป |
| วายุคลา | ลมพามา |
| วายุภักษ์ | กินลมเปนอาหาร |
| วารีช | ปลา |
| วายุบุตร | ลูกลม เกิดแต่นางสวาหะ |
| วาปะนะ | แม้อันว่า ความแท้จริงอันหนึ่ง |
| วายะมัญญะตาเรนะ | คิดว่าผู้ ๑ มีช่องทางไปด้วยลม |
| วามะมัญเญนะ | นึกไปด้วยลม |
| วายะโส | แปรว่า กา |
| วาโม | คนเต้นรำ |

## พยัญชนะ วิ.

| | |
|---|---|
| วิสาสา | ความคุ้นเคย |
| วิสาสาปะระมาลาภา | ความคุ้นเคยเปนลาภอันอุดม |
| วิทูเร | ที่ไกล |
| วิธูน | นัคฆ์ปราชญ์ |
| วิถาร | กว้างขวาง |
| วิชะมาโน | มีใจเปนผู้รู้วิชา |
| วิขัมภะณะ | เหมือนสิลาทับหญ้า |
| วิเทหะราช | ชื่อพระญาปางก่อน |

| | |
|---|---|
| วิทักษ์ | รักษา |
| วิภาค | แบ่งส่วน |
| วิโรจะติ | ร่งเรือง |
| วิรัต | เว้น |
| วิเสศ | ดีเลิศ |
| วิฆาฏะยิง | ฆ่า |
| วิมโลภาษ | สว่างหนดบาป ความลามก |
| วิสาขมาส | เดือน ๖ |
| วินิจฉัย | ตรวจดูข้อความแล้วจึงตัดสิน |
| วิปริต | คิดเหนไปต่าง ๆ |
| วิปติสาร | เดือดร้อน |
| วิโสทะ | บริสุทธิหมดจด |
| วิญาณตัง | ความรู้แท้จริง |
| วิปัสสะ | เหนแท้จริง |
| วิสุง ๆ | ขอโอวาท |
| วิสะมะโลโภ | เหนแก่ความหยากได้ |
| วิหิงสา | เบียดเบียฬ |
| วิธาน | วิธีกระทำ |
| วิถี | หนทาง |
| วิสัญญี | สลบไม่มีสติ |

| | |
|---|---|
| วิจารณ | ดู |
| วิหาร | ที่อยู่ |
| วิมาน | ที่อยู่เทวดา หรือหัวใจแท้ |
| วิรุฬ | น้ำฝน |
| วิชัย | ชะนะแท้จริง |
| วิจิต | ละเอียด |
| วิวัติ | แปรกลับ ไป มา |
| วิมุติ | หลุดพ้น |
| วิโมกขะ | เปลื้อง |
| วิกลจริต | ประพฤติผิดปกติ |
| วิกาล | เวลาล่วงไป |
| วิการ | คนโรคง่อยเปลี้ย |
| วิโสเทตวา | บริสุทธิแล้ว |
| วิราโค | คือให้ละ โทสะ ราคะ โมหะ โลภะ แท้จริง |
| วิราคธัมม์ ๆ | คือให้ละ ราคะ โทสะ โมหะ โลภ แท้จริง |

| | |
|---|---|
| วิลาป | ร้องไห้ |
| วิเลปะนะ | ลูบไล้ |
| วิสัมภยาธิ | ยาดีจริงกินแก้โรคพยาธิ |
| วิสัญญ | จำหมายแท้จริง |
| วิมาสะเมนตุ | หายไปด้วยที่ในระหว่างนั้น |
| วิคัจฉันโท | เมื่อไปจริง |
| วิลังโค | พิลังกาสา |
| วิเภทะกา | สมอภิเภท |
| วิณโฑ | ครุฑ |
| วิลา | แมว |
| วิคคะหัง | ฆ่า |
| วิวะริสสามิ | เบิดอ้าปาก |
| วิระมะถะ | จงงดเว้น |
| วิเหสะเก | ผู้เบียดเบียฬ |
| วิสาณะ | นอ งา เขา |
| วิทัตถิ | คืบหนึ่ง |
| วิสีวะนาเปกโข | เพ่งความผิง |
| วิทัตถิโย | คืบทั้งหลาย |
| วิหา | อากาศ |
| วิวักขะ | กล่าวตัดสิน |

| | |
|---|---|
| วิทักขะ | รักษา |
| วิเสชะ | พ่อครัวหลวงแต่งทำของเสวย |
| วิเสทยะ | ,, ,, ,, |
| วิหค | ณก |
| วิสีวนา | ความผิง |
| วิกัป | เก็บ |
| วิจุณ | บ่นละเอียด |
| วิจุล | น้อยลง |
| วิรุหะติ | งอกขึ้น |
| วิจิกิจฉา | ความสงสัย |
| วินัย | ข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ |
| วิปผาระเดช | มีเดช คือไฟแผ่ไป |
| วิสูจิกา | โรคอหินาวาต |
| วิทูร | ที่ไกล |
| วิจักขนา | เหนด้วยตาจริงแล้ว |

## พยัญชนะ เว.

| | |
|---|---|
| เวหาศนจำรูญ | ที่นั่งอยู่รุ่งเรือง |
| เวทิตัพพัง | พึงรู้ |
| เววจนะ | ถ้อยคำแท้จริง |

| | |
|---|---|
| วัลลิโภ | ฟักแฟง |
| วัสสา | มันเหลว |
| วันธนากา | การผูกพันธ์ |
| วันทยาวุธ | ยกอาวุธขึ้นทำการเคารพไหว้ |

## พยัญชนะ ส.

| | |
|---|---|
| สันทะวะ | เครื่องดองในกาย คือกิเลสอนุสัย |
| สัมปะชานะ | รู้ดี |
| สัลลักเขตตวา | กำหนดแล้ว |
| สัลลักษณสถาน | ที่กำหนดเวลา |
| สัลเลนะ | ด้วยบั้น |
| สังสัชฌา | เวลาเรียกร้อง |
| สังสัตโถ | ไม่ระคนไป |
| สาลุโก | ลิ้นจี่ |
| สีลพัตตปรามาส | มีความอุดมไปด้วยสีล ลูบคลำก็ว่า |
| เสนะ | เหยี่ยว |
| เสโน | ,, |
| สุณาตุ | จงฟัง |
| สัณหาหิ | เลื่อมไสยแท้จริง |
| สิกขาปะทัง | ฟังตามทางที่สอน |

สามิ เจ้าของ
สมาธิงวา ยิ่งด้วยความดีก็ดี
สมาปัตติงวา ถึงซึ่งความปฏิบัติดีก็ดี
สเมตุ คบหา
สมิต ,,
สุกิวะ คอดี
สุกิวุณเหนะ ด้วยคอร้อนที่คอ
สุณิสา ลูกสะใภ้
สุณหา ,, ,,
สุโณก ณกที่ร้อง
สัพพปาปัสสกรณัง มีบาปทั้งปวงเกิดขึ้นโดยเหตุที่ทำ
สิระสานะมามิ ไหว้ด้วยสีสะ คำนับ
สมุหฐาน ประชุม ที่ตั้ง
สาวโก รู้ตามเหนตามคำสอน
สุลี พระอินทร์ ๆ องค์นี้ ทรงโคเปน
พาหน ประสาทพรสิ่งใดให้แก่ใคร
สัมเรทธิได้ทันที
สังขยัง ซึ่งนับรวมเข้า
สัญจิจจะ แกล้ง
สาถัยยัง โอ่อวด

| | |
|---|---|
| สุสังวุตโต | สัมรวมระวังดี |
| โสกัปปัตตาจะนิริโสกา | ความโสกแห้งใจมีมาถึงก็ดี จงอย่ามีต่อไป |
| สีวิกากาญจน์ | วอทอง |
| สยาโนวา | นอนก็ดี |
| สวาขยาโต | กล่าวคำที่ดี |
| สำเนา | หลักเดิม |
| สรวง | สูง |
| สัตตาหะคาลิก | ของเอาไว้ได้ ๗ วัน |
| สาลีจะ | ข้าวขาวก็ดี |
| สนันตันโน | ประเพณีนัคฆปราชญ์ |
| สาโส | โรคหืด |
| สุลา | โรคเปนบิดลงท้องจุกเสียดปวดท้อง |
| โสโส | โรคมองคร่อ |
| สัตตมะวาร | กำหนด ๗ |
| โสรัสสมะวาร | กำหนด ๑๖ |
| สัตตรัสสมะวาร | กำหนด ๑๗ |
| สัตตวีสติมวาร | กำหนด ๒๗ |
| โสรัจจะ | ความสงบใจ |
| โสตะวิญญาณ | รู้เพราะได้ยินเสียงที่หู |

| | |
|---|---|
| เสนาพยุหัง | ที่เปนที่ต้อนพล |
| สถน | นมยาน |
| สิขิ | ไฟ |
| สิขานน | ไฟ |
| สิขา | เปลวไฟ |
| สิกขะมานา | สึกสาด้วยใจ คือพึงจำ |
| สัพพปาปัสสะ | มีการกระทำบาปทั้งปวง |
| สัมปัชชัญญ | ถึงซึ่งความรู้ดี |
| สุวาณ | หมา |
| สนักขะ | เล็บดี |
| สิรัสสานะมามิ | ไหว้ด้วยสีสะ คือคำนับ |
| โสณุ | เคม |
| สาโต | จืด |
| สุวาขยาโต | กล่าวความดี |
| สูโต | พึง |
| สมุกขา | จำเพาะหน้า |
| สังเสทชาติ | เกิดด้วยเหื่อไคล |
| เสยยถาปี | แม้พึงมีฉันท์ใด |
| สัพพปาปัสสะกรณัง | เหตุที่มีบาปอย่ากระทำ |
| เสทะ | ตัด |

| | |
|---|---|
| สิทะ | ตัด |
| สุจิตโต | ซึ่งมีใจสอาดดี |
| สัททราหะริตา | หญ้าแพรก |
| สะมะโตโยบล | จบใจความ |
| โสวะนะ | พึง |
| สุวะนะ | พึง |
| สาวะนะ | พึง |

พยัญชนะ ห.

| | |
|---|---|
| หัตถา | มือ |
| หัตถี | ช้าง |
| หัสดี | ช้าง |
| หัทยัง | ใจหัวใจ |
| หณุมาน | มีคางและใจเปนอาวุธ |
| หณุ | คาง |
| หอระดี | ทิศตวันตกเฉียงใต้ |
| หัศดีลิงค์ | ณกใหญ่เท่าช้างมีทิศอุดร |
| หัมมิยัง | ปราสาทยอดมณฑป มีพุ่มดอกไม้บนยอด |
| หัสสาเปกโข | เพ่งความหัวเราะ |

| | |
|---|---|
| หรรส์สา | หัวเราะ |
| หิ | แท้จริง |
| หินเพศ | คนต่ำช้า |
| หุตะวา | มีแล้ว |
| หายันตุ | ฉิบหาย |
| โหติ | มี |
| เหาติ | มี |
| หิต | ประโยชน์ |
| หึงส์ | เบียดเบียฬ |
| หันทุณโห | เอาของร้อน |
| หะรเต | เขียว |
| หันทะ | เอาเถิด |
| หิริโอตัปปสัมปัณณา | คนบริบูรณดี ใจร้อนเหมือน แดด ไม่มีความอาย |
| โหนตุเต | จงมีแก่ท่าน |
| หัญญเต | ฆ่า |
| หายะนะ | ฉิบหาย |
| หิตายะ | เพื่อประโยชน์ |
| หังสา | เบียดเบียฬ |
| หัสสา | หัวเราะ |

| | |
|---|---|
| หิโตประเทศ | ที่อยู่มีประโยชน์ |
| หิโย | ในอันวารที่ล่วงมาแล้ว |
| หิมวัน | บ่าน้ำค้าง |
| เหมุทก | น้ำค้าง |

พยัญชนะ ห.

| | |
|---|---|
| หา | สัตวคล้ายม้า มีขนยาว |

พยัญชนะ อ.

| | |
|---|---|
| อักขีนิ | ตา |
| อัชชัคคิกาย | ทำกายซิกซี้หัวเราะดัง |
| อารักขสัมปทา | ถึงพร้อมด้วยการรักษา |
| อะนาละโย | ไม่มีความอาลัย |
| อัตถิ | มี |
| อัตถุ | จงมี |
| อัชทยาไสย | วันนี้อาสายความเรียบร้อย |
| อะวะสาน | ที่สุด |
| อโภกาส | ที่ว่าง |
| โอภาษ | แสงสว่างอาทิจ |
| อินทู | พระจันทร์ |
| อินทโคปกา | แมลงค่อม |

| | |
|---|---|
| อัมพุ | น้ำ |
| อังค์รัง | เปล |
| อชงกายัง | ทำกายให้ตรง |
| อุชุมัคคัง | หนทางตรง |
| อัตตสัมมา | ตั้งตนอยู่ในความดี |
| อิมะ | นี้ |
| อะมุ | พ้น |
| อัมมะ | แม่ |
| อามะ | เออ |
| อัมเหหิ | อันเราทั้งหลาย |
| อะหาสิ | ลักเอาแล้ว |
| อัสสุณโห | มีความร้อน |
| อัชชุณโห | วันนี้ร้อน |
| อาหารุณเหนะ | ด้วยกินอาหารร้อน |
| อุบ๊ตถเปตตวา | ตั้งขึ้นไว้แล้ว |
| อันเวติ | ไปตาม |
| อุชุ | ตรง |
| อรชร | ตรง |
| อาหาเรปฏิกูลสัญญา | จำหมายอาหารที่กิน เปนของน่าเกลียด |
| อัฏฐวิสติ | ๒๘ |

| | |
|---|---|
| อะมะลัง | ไม่มีมลทิน |
| อะนิฏฐกา | เนินเขา |
| อทานวาจา | ให้กล่าวถ้อยคำขึ้น |
| อารุณเหคามะนิสเย | อรุณขึ้นอาสายในบ้านได้ |
| อโรคาปรมาลาภา | ไม่มีโรคเปนลาภอันอุดม |
| อณาปานุสสติ | ระลึกถึงลมหายใจ |
| อาทิ | เปนต้น |
| อาระตี | เว้น |
| อมัตตธรรม | ธรรมไม่ตาย |
| อมัตตังปะทัง | ทางที่ไม่ตาย |
| อสัมพินทชาติ | ไม่ทำลายชาติเกิดอันดี |
| อุเปติ | ถึง |
| อสุรณีหิ | สายฟ้าที่กล้าจริง |
| อปราภเว | ภพน่าไม่มี |
| โอโน | พร่อง |
| อัคคัปปัตโต | ถึงแล้วซึ่งความดีอันเลิศน้อย |
| อโกสลุณโห | ไม่ฉลาดการร้อน |
| เอตถะนคเร | ในเมืองนั้น |
| อหินา | อันงู |
| อิณณบริโภค | เปนณี่ด้วยการกิน |
| อกาลิโก | ให้ผลไม่มีกาล |

| | |
|---|---|
| อัฑฒะโยโค | ปราสาทรูปบี่กครุฑและแมงดา |
| อุทัจจะ | กระวนกระวาย |
| อัฏฏะ | ป้อม |
| อะติวิยะ | ยิ่งนัก |
| อัตตาหิอัตตะโนนาโถ | ตนของตนเปนที่พึ่งแก่ตนเอง |
| อะปะมาโร | โรคลมบ้าหมู |
| อังสา | โรคริทธิสีดวง หรือบ่า |
| อุจจาโร | โรคปวดท้องคี่ |
| อนุญญาโต | อนุญญาต ยอมให้ตามขอ |
| เอกะวาร | กำหนด ๑ |
| อัฏฐมะวาร | กำหนด ๘ |
| เอกาทัสสมะวาร | กำหนด ๑๑ |
| อัฏฐารัสสมะวาร | กำหนด ๑๘ |
| เอกุนวีสติมวาร | กำหนด ๑๙ |
| เอกวีสติมวาร | กำหนด ๒๑ |
| อัฏฐวีสติมวาร | กำหนด ๒๘ |
| เอกุนวีสติมวาร | กำหนด ๒๙ |
| เอกติงสติมวาร | กำหนด ๓๑ |
| เอกนะวุติ | กำหนด ๙๑ |
| อิณบริโภค | เปนณีการกิน |
| อุยโยทิตัง | ที่เปนที่ชนรบ |

| | |
|---|---|
| อณิกะทัสสนัง | ที่เหนหมู่พล |
| อุลุ | ทราย |
| อิจฉา | ความหยาก |
| อิจสา | ” ” |
| โอปะมะสะมิปเป | แม้ลงไปในที่ใกล้ |
| อัจจิมา | ไฟ |
| อัจจิ | เปลว |
| อุคคิรัย | เงื้อดเงื้อ |
| อุณหัสสุ | มีความร้อน |
| อาวุโส | ท่านผู้มีอายสม์ |
| อชานเมวัง | ไม่รู้ดังนี้ |
| อธิคโต | ไปโดยยิ่ง |
| อุตริง | ยิ่ง |
| อัฏฐังคิกมัค | หนทาง ๘ |
| อวัจจัง | ไม่รู้คำจริง |
| อะสะมะ | ทำที่ไม่ราบให้เสมอ |
| อัทยันตร์ | ระหว่างวันนี้ |
| อัทยันเต | ระหว่างชั่น |
| อัทยันต์ | ล่วงแล้วซึ่งส่วนมี |
| อัสมโต | จบ |
| อเหสุง | มีแล้ว |

| | |
|---|---|
| อัคคกูเฏติบัพพตัง | ภูเขามีนามว่า กูเฏนี้มียอด ๓ ยอด |
| โอปมัญโญจะ | คิดแล้วลงไปณที่ใกล้ก็ดี |
| อมนาปังโส | ใจไม่ละเอียดเหมือนฝุ่น |
| อาทีนะวัง | ซึ่งโทส |
| อบีจจักขายะ | ไม่ละ |
| อุปปทรพ | เข้าไปใกล้ความชั่ว |
| โอมัญญุณหาคตาเวรี | คิดลงไปหาเวรอันร้อนให้มา |
| อมนาโป | ใจไม่เยนเหมือนน้ำ |
| อวทิ | ตีแล้ว |
| อวตาร | ลงไปในช่อง |
| โอตาเรตตวา | ลงไปในช่องแล้ว |
| อาทายะ | ถือเอาแล้ว |
| อาหาเรปฏิกูลสัญญา | จำหมายอาหารที่เน่าบูต |
| อัปปนิธัยยวา | ซ่อนแล้ว |
| โอเรนัฑฒะมาสัง | โดยส่วนข้างนี้ |
| อัฑฒมาสัง | กึ่งเดือน |
| อลัง | พอแล้ว |

ร. พ. มหามกุฏราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพ ฯ
น. ท. พระพิมลเสนี ร. น. ผู้พิมพ์โฆษณา ๑๐/๖/๘๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ จังหวัดพระนคร
น. ท. พระพิมลเสนี ร. น. ผู้พิมพ์โฆษณา

๓๐/๖/๘๑